

Fig. 1. Farendløse. Ydre, set fra Sydøst.

C. A. J. 1913

FARENDLØSE KIRKE

RINGSTED HERRED

Kirken, der er *Anneks* til Nordrup, nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370 under Almstofte Len (»exactio«) med 2 Ploves Land og svarede da 1 Mark¹. 1687 fik Kancelli-, Kammer- og Admiralitetsraad Frederik Giese til Giesegaard Jus patronatus til Nordrup og Farendløse², der siden fulgte denne Ejendom. 21. Marts 1912 gik Kirken over til Selveje.

Kirken ligger østlig i Byen paa Vestsiden af en lille Bakke. Kirkegaarden hegnes mod Øst af et Markstensdige, mod Nord, Vest og Syd af en nyere Mur af smaa gule Sten med fladbuede Blændinger i de indre Sider.

Bygningen bestaar af gotisk Langhus uden særskilt Kor, bygget i to Omgange, gotisk Taarn og moderne Vaabenhus.

Af *Langhuset* er den større, *østre Del* vistnok den oprindelige, næppe ældre end 1400'erne, samtidig med Korudvidelsen i Ørslev (S. 559). Materialet er *Kamp*, *Kridtkvadre* og *Munkesten* i Bælter, i Sydmuren udelukkende smaa Kridtkvadre og Munkesten. Ved Gavlens søndre Hjørne en Kvader med to store, skaalformede Fordybninger (Tvm. 20 cm). Den oprindelige Murhøjde er

o. 4,65 m. Af Døre findes ingen Spor i denne Del; men to spidsbuede Sydvinduer og et lignende, helt tilmuret, i Østgavlen synes oprindelige, bygget udelukkende af Munkesten. Sydvinduerne er omdannede ind mod Kirken. Østgavlen har syv Kamtakker og syv spidsbuede Højblændinger. Sidemurenes Gesims er en Bloktandgesims, vistnok nymuret. Det Indre dækkes af to Fag Krydshvælv af almindelig gotisk Karakter med kun Halvsten bred Gjordbue, ret flade Kapper og Helstens Overribber. Skjoldbuer findes kun ved Sidemurene.

Langhusets vestlige Del er af samme Materiale som Østdelen, men Skifterne mindre regelmæssige. I denne Del findes ingen Vinduer, men et omdannet

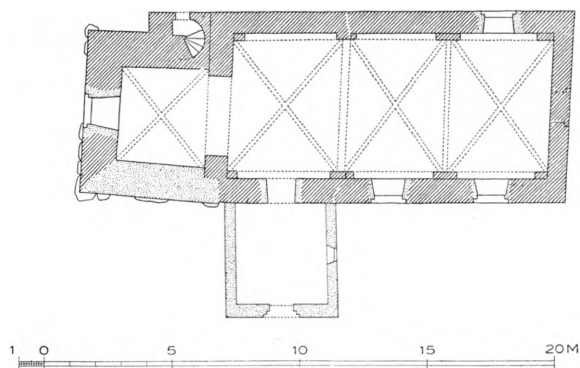

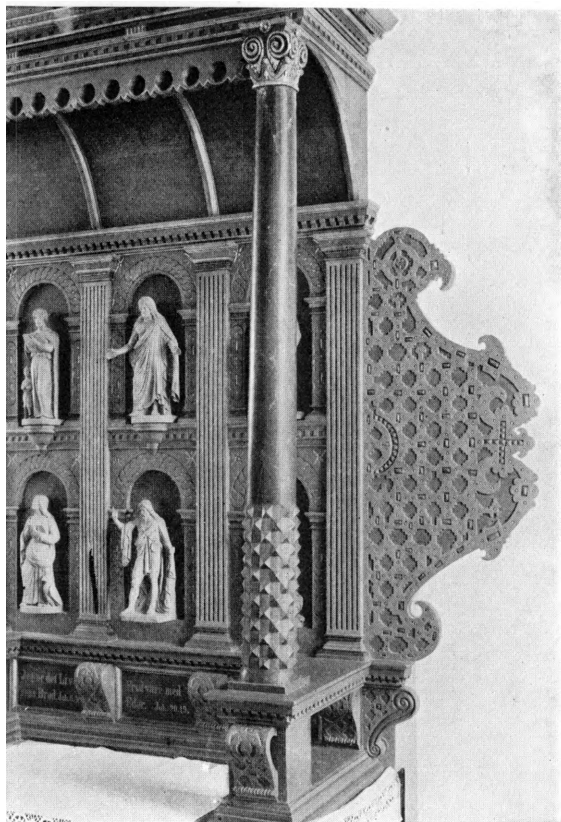
Fig. 2. Farendlose. Plan. 1:300. Maalt af K. V. Barfoed 1913 (C. G. Schultz 1937).

Dørsted i Syd, simpelt firkantet. En Vestgavl er ikke bevaret; Gesimserne er som Østpartiets. Det Indre er dækket af et Krydshvælv, som har et yngre Præg end de to Østfag, med uregelmæssig murede, stærkt bukede Kapper, enkelte Trinsten i Overribberne.

Taarnet er opført o. 1500 af Munkesten. Taarnrummet har samtidigt Krydshvælv og bred Spidsbue mod Skibet. Ingen Spareblændinger her eller i Mellemstokværket, hvortil der er Adgang ad et samtidigt Trappehus paa Nord-siden. Klokkestokværket har til hver Side et Par fladrundbuede, falsede Glamhuller. Østsidens rige Blændingsgavl (Fig. 1), der svarer til Korgavlen i Nordrup (S. 505), har stokværksdelt Blændingssystem med Savskifter mellem de enkelte Blændingsrækker og under Kamtakkerne, de nedre Blændinger rektantede med Hængestav under Overkanten, derover tre Bundblændinger paa Bad og under Kamtakkerne Trappeblændinger. Vestsiden er cementpudset og dens Blændingsgavl ommuret, Sydsiden helt nymuret med smaa Sten.

I ny Tid er det nuværende *Vaabenhus*, af smaa gule Sten, bygget foran Syddøren. Alle *Tagværkerne* er nye.

1671—72 fik Jochum Murmester af Sorø 30 Dlr. for »sit store Arbejde paa Taarnet og Vaabenhuset«, og Jens Hugger 2 Dlr. 2 Mk. for at istand-

C. A. J. 1913

Fig. 3. Farendløse. Altertavle 1599.
(S. 515).

C. A. J. 1913

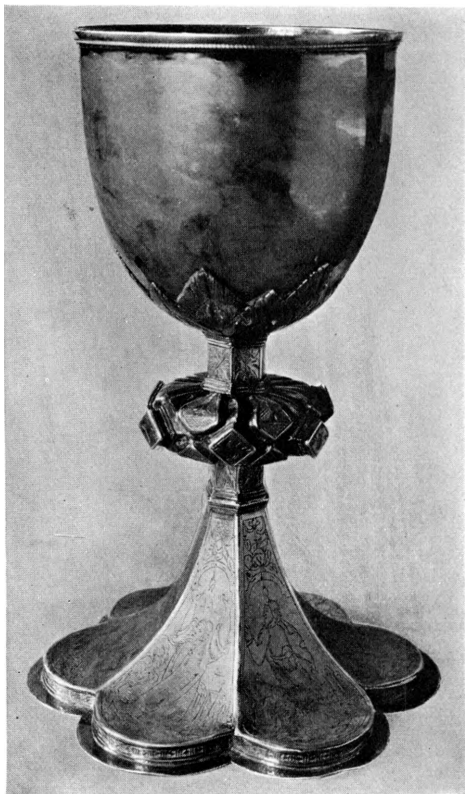
Fig. 4—5. Daabsfad og Font.
(S. 516).

sætte Vaabehuset, der da var af Bindingsværk (Bgsk.). 1846 blev Bygningen restaureret (Kaldsbog).

Kirken staar nu gulkalket med hvide Blændinger, Vindueskanter og Gesimser. Det Indre er (sikkert 1846) afrettet med Puds. Tagene er hængt med Vingetegl.

I N V E N T A R

Altertavle (paa nyt Alterbord), i Høj-Renaissance, fra 1599 (Fig. 3). Storstykkets seks Portalfelter krones af en Baldakin, baaret af to Søjler med Diamantkvadre paa Fodbælterne. Storvinger og Topvinger har Kassetteværk; Topstykket er portalformet. I Felterne er moderne Træstatuetter, Kristus, Johannes, Evangelisterne og Peder, skaarne efter Thorvaldsenske Figurer. Ny Fgemaling med nogen Forgyldning. Paa Altertavlen var (1758) malet »det kongelige Vaaben, hvorover Krone uden Bøjler«, paa Siderne C [5] og

P. N. 1928

Fig. 6. Farendløse. Alterkalk 1599.

kraftig. Korsstammen bar skraa, hulkelede Kanter og glatte Firpasfelter. Figuren er nu legemsfarvet, Korset egetræsmalet. Nu paa Skibets Nordvæg.

Font (Fig. 5) af rodspættet Kalksten, senromansk (1200'erne), af gotlandsk Type. Kummen, Tvm. 74 cm, er lav med næsten lodrette Sider og skraa Underside; Foden er høj, cylinderformet, med øvre Rundstav og højt Fodstykke med svagt hulet Overside.

Fad (Fig 4), 55 cm i Tvm., af nederlandsk Arbejde o. 1625—50. I Bundens tætte Rankeværk er en siddende Kvinde med en Blomstervase paa højre Knæ; i Rankerne desuden to Fugle; paa Randen Dyr.

Prædikestol, moderne, af egetræsmalet Fyr.

Stolestaderne er aabne, med nye Bænke; Gavlene er af egemalet Fyr, omtrent som i Sneslev (S. 546), med to skælkledte Pilastre med lige Afslutning. Roskildearbejde 1664—65 af Laurids Snedker, som fik »65 Dlr. 2½ Mk. for 21 Stole at gøre og 15 Dlr. for 10 Stole paa Kvindernes Side med nye Døre og Panel ved Muren samt Fod under at sætte« (Rgsk.).

Klokker. 1) 1592. Versaler mellem tredobbelte Linier og Buefriser med Lilje-

C A. Under Indstiftelsesordene, paa Latin, Tysk og Dansk, stod forskellige Forbogstaver (»I. P. S. etc. etc.«) og Aarstallet 1599³.

Altersølv. Kalk (Fig. 6) af forgyldt Sølv, 22,5 cm høj, fra 1599, oprindelig gjort til Nordrup Kirke. Sekssidet, graveret Skaft, Knop med Rudefremspring, hvorpaa graverede Versaler: »Ihesus«, sekstunget Fod med Graveringer af Kristus i Gethsemane med Englen, Judas og Kristi Korsfæstelse. Paa Fodens Underside er graverede Versaler: »Dene Kalck oc Disck loid Her Jac Mat: oc Chri[s]ten Andir: Kircke Verge bekoste til Norderops Kircke Ano 1599 X . . . Lot« (sml. Nordrup S. 508); Bomærkestempel, sikkert som Olrik 491; nyt Bæger, men med oprindelige Bladtunger forneden. *Disk* af Sølv, af senere Arbejde.

Alterstager, 32 cm høje, gotiske, med tre smaa Skafringe.

Korbuekrucifiks, sengotisk, fra o. 1525.

Figuren er o. 145 cm høj og usædvanlig

Figuren er o. 145 cm høj og usædvanlig

blomster og Grenefyld: »Verbum Domini manet in æternum. Borchart Gelgeter me fecit anno 1592« (»Herrens Ord bliver i Evighed. Borchart Gelgeter gjorde mig i Aaret 1592«). Tvm. 83 cm.

2) 1721. Versaler mellem brede Akantusranker: »Gloria in excelsis(!) Deo. Me fecit Friderich Holtzmann Hafniæ« (»Ære være Gud i det Høje. Friderich Holtzmann i København gjorde mig«). Paa Siden en i Støbningen delvis udflydt, sekslinjet Indskrift: »Christian Carl von Gabel til Ringsted Closter, Gabels-eye, Giesegaard oc Spanager Ridder Kongel. Mays bestalter C a m m... Ober Krigs Secretair Direc.... og Toyghuusene Præses ud.... Soe... Generalcommissariat. Denn[e] Kloke omstob[e] 1721.« Paa den anden Side det grevelige Gabelske Vaaben (sml. Nordrup S. 510). Tvm. 83 cm.

Den tidligere †*Klokke* var blevet købt 1657—58 for 83 Dlr.; 1 Td. Øl medgik til Prøveringningen (Rgsk.).

GRAVMINDER

†*Gravsten*. Midt i Kirken laa (1758) en lille og smal Ligsten uden Indskrift. »Sognefolket vilde endelig obtrudere mig [Præsten] deres Tradition, at den var for en Erke-Biskop, men jeg veed intet autendique derom«.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1654—65, 1669—72 (RA) — Kaldsbøger, se Hovedsognet. — Præstindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA). — Museumsindberetninger af J. B. Løffler 1883, K. V. Barfoed og C. A. Jensen 1913. Revideret af P. N. og V. H. 1928.

J. V. Christensen: Tider og Skikkelser i Midtsjællands Historie. 1907. S. 183.

¹ S. R. D. VII, 53, 54, 117.

² Kronens Skøder II, 626.

³ Hofman: Fundationer. VII, 504. Pontoppidan: Danske Atlas VI, 316.

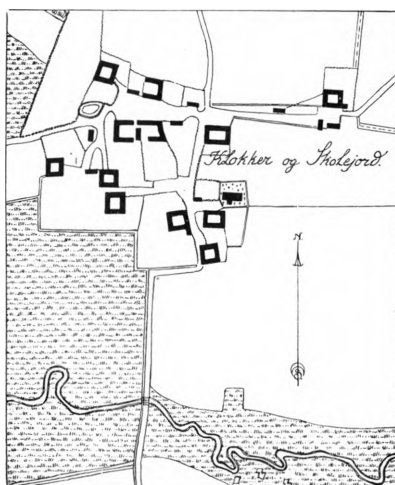

Fig. 7. Farendløse 1802.